Maria ROTARU
(Universitatea de Vest
din Timișoara)

Vatra comunei Cernăteşti – elemente structurale, culturale și muzicale

Abstract: (Contributions to the Research of the Traditional Music from the Village of Cernătesti, Dolj County. Structural, Cultural and Musical Elements) This paper is meant to bring its contribution to a better understanding of traditional cultural values and to bring to light a piece of the spirituality of Dolj villages, through researches and data collection. It is a good sign that, in this era of technology and globalization, we are still discovering authentic elements of national and local identity, which gives us a certain sense of trust in the perpetuation of the Romanian traditional values. By conducting researches, by collecting data and by discussing with a large number of elderly people, who know and preserve our ancient traditions, I tried to capture the momentum of the material and spiritual civilization of Cernăteşti commune. The collection of songs from Cernăteşti commune presented in this paper is intended to make a modest contribution to the salvation of the traditional Dolj county spiritual values.

Keywords: Cernăteşti, traditional elements, identity, research, songs

Rezumat: Am încercat prin prezenta lucrare să aduc prin documentările şi culegerile efectuate o contribuţie la cunoaşterea valorilor culturale tradiţionale, să scot la lumină o frântură din spiritualitatea satului doljean. Consider un semn bun faptul că în această epocă a tehnicizării şi globalizărilor de tot felul reuşim să descoperim încă elemente autentice de identitate naţională şi locală, fapt care ne dă un oarecare sentiment de încredere în perpetuarea valorilor tradiţionale româneşti. Prin cercetările şi culegerile făcute, prin cunoaşterea unui număr mare de oameni în vârstă, cunoscători şi păstrători a unor tradiţii străvechi, am încercat să surprind starea de moment a civilizaţiei materiale şi spirituale a comunei Cernăteşti. Culegerea de cântece din comuna Cernăteşti prezentă în această lucrare se doreşte a aduce o modestă contribuţie la salvarea din teren, de la bătrânii satelor, a valorilor spirituale tradiţionale doljene.

Cuvinte-cheie: Cernătești, tradițional, elemente, identitate, cercetare, cântece

Lumea din care face parte țăranul român a fost întotdeauna bogată în obiceiuri și tradiții, fiecare cătun obștesc aducându-și aportul la forma autentică de percepere și totodată a tradițiilor ce ascund înțelesuri profunde, despre relațiile interumane și despre relațiile oamenilor cu natura.

Obiceiurile tradiționale românești au ca și modalități de exprimare: muzica, coregrafia, gestica sau mimica. Sunt fapte culturale complexe, menite înainte de toate, să organizeze viața oamenilor, să marcheze momentele importante ale trecerii lor prin lume, să le modeleze comportamentul.

Am apreciat întotdeauna dragostea, pasiunea, responsabilitatea față de patrimoniul cultural popular care se manifestă din ce în ce mai temeinic în conștiința și sufletul oamenilor noștri . Printre sarcinile care îi revin unui muzician al timpurilor noastre este și aceea care se referă la cercetarea, culegerea și valorificarea cântecului popular românesc.

Personal, ceea ce m-a îndreptat către această zonă etno-folclorică, Cernătești, a fost dorința de a descoperi modul de interpretare a tarafurilor care încă mai există în

BDD-A31410
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:36 UTC)

această zonă, însă și atașamentul și dragostea pentru meleagurile natale. Copil fiind şi locuind o mare perioadă la bunicii din Cernăteşti, m-au impresionat ritmurile horelor şi sârbelor care se cântau la nunţi şi bâlciuri, frumuseţea doinelor şi a baladelor, fapt care m-a îndemnat să urmez mai târziu o şcoală de muzică. Încercând să descopăr „miracolul" cu care nea Milică din satul Raznic, comuna Cernăteşti interpreta cântecele la „clanaretă", am continuat cursurile la Liceul de Muzică „Marin Sorescu" din Craiova, la secţia flaut. Dar cu toate acestea mi-a rămas întipărit în memorie și în suflet „aurul" din vocile marilor doinitori ai Olteniei, fapt care s-a concretizat printr-o cercetare asiduă în vederea cunoașterii mai temeinice a repertoriului și a cântului popular .

Aşezământ şi date istorice

Comuna Cernăteşti este aşezată într-o frumoasă zonă colinară, în partea de nord-vest a judeţului Dolj, la 38 km de Municipiului Craiova şi 29 km de oraşul Filiaşi. Denumirea comunei provine de la numele boierului de sabie Cernat, căruia i-a fost închinat acest loc de către Mircea cel Bătrân, denumit pe atunci Trestenic.

De-a lungul istoriei ceea ce a unit pe toţi locuitorii satelor era dragostea pentru glia strămoşească, credinţa în Dumnezeu şi existenţa unor oameni care erau strâns legaţi de meleagurile natale pe care le-au apărat cu dârzenie.

Localitatea Cernăteşi cât şi satele componente au fost în decursul secolelor subordonate administrativ plaselor[1], iar plasele la rândul lor judeţelor. După anul 1945, până la reorganizarea pe regiuni administrative, unele din sate au fost încorporate la alte comune (denumite şi cătune), dar existau şi comune fără a avea alte sate în componenţa lor.

Bătrânii povesteau din generaţie în generaţie că un plug tras de patru boi albi, cu împroor (flori la jug) de flori albe de porumbar a tras brazdă pe laturile vetrei de sat. După datină pârcălabul Dimitrie, însoţit de un sobor de preoţi şi cântăreţi, urmaţi de locuitorii cernăteni, au oficiat aşezarea în noua vatră, mergând pe urma brazdei de plug. S-a fixat locul de păşune sau ţarina, lângă moară, s-au stabilit micile grădini pe lângă case şi ogaşele cu pâlcuri de păduri pentru lemne de foc; apoi s-a stabilit suprafaţa comunei Cernăteşti prin bornare cu măguri (valuri de pământ încercuite cu nuiele) lângă care se planta un stejar. Doi călăreţi împreună cu pârcălabul au încălecat pe cai albi împodobiţi cu panglici albe în coamă şi cu eşarfe de borangic alb.Apoi timp de o zi au mers străbătând călare perimetrul aşezării. La fiecare hotar s-a făcut un şanţ adânc de către tinerii care urmau să se căsătorească, pentru ca aceştia să spună urmaşilor unde au săpat şi plantat pomi pentru a cunoaşte bine vatra comunei Cernăteşti. Fiecare intrare în sat avea o poartă mare de stejar. În această vatră de sat şi în acest perimetru, comuna Cernăteşti îşi înscrie istoria din 1597 până astăzi.

Activităţile culturale

Din anul 1400 avem primele atestări documentare a vieţii culturale din comuna Cernăteşti. Pe vremuri, ţăranii cântau, jucau la horă, la dansuri în ţarină sau la umbra fagilor falnici, în poienile din Bucur sau Iancului. Buciumul răsuna la stâni, iar doinele

[1] Conform https://dexonline.ro/definitie/plasele (accesat la 6 februarie 2019) , ***plasele*** reprezentau o subdiviziune a unui județ în vechea organizare teritorial –administrativă a României.

BDD-A31410
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:36 UTC)

din fluier şi caval răsunau pe toate dealurile şi văile. Adesea, cel necăjit îşi plângea jalea din fluier sau din frunză în pragul casei sau pe câmp. După slujba de la biserică, duminica, oamenii se întreceau în sârbe şi hore odată cu lăutarii. Veneau la horă pârcălabul Cernat şi cernătenii lui, îmbrăcaţi în costume populare lucrate de femei îndemânatice, care mai de care mai frumoase.

Ansamblurile ce au contribuit la valorificarea tradiţiilor populare, au fost tarafurile populare, care aveau o bogată activitate artistică atât în comună, cât şi în judeţ. Cel care a susţinut tinerele talente şi a organizat ansamblul de dansuri populare în comună, a fost învăţătorul Ştefan Constantin.

După 1957 s-a închegat, împreună cu mai mulţi lăutari din satele componente ale comunei, un taraf performant ce interpreta un repertoriu bogat, specific zonei, de exemplu: *Sui mândruţă-n deal la peri*. Dintre lăutarii tarafului s-au numărat: din Raznic – Anoiu Emilian - clarinet, Anoiu Mişu - violonist, Anoiu Constantin – acordeon, Anoiu Constanţa - voce; din Corniţa – Firă Catâru – vioară; din Cernăteşti – Titică – vioară; din Ţin – Nica Costică – vioară, Marcu Ionel – vioară, Nica Nicolae – vioară, Mândiţa Ion – chitară, Marcu Stancu – contrabas şi Scriceanu Constantin – cobză.

Originalitatea obiceiurilor din comuna Cernăteşti nu poate fi despărţită de ocupaţia de bază, care este agricultura şi de viaţa cotidiană cu marile ritmuri ale naturii.Complexitatea şi varietatea tipurilor de valori ce compun sistemul de obiceiuri, creaţiile cum sunt colindele, oraţiile de nuntă, bocetele sau baladele, au exprimat idei şi sentimente profunde ale spiritului uman din timpuri ancestrale.Din persistenţa vechilor credinţe practicate în zonă, au luat naştere primele rituri şi mituri, creând noi simboluri. Deosebirea esenţială dintre vechile rituri şi obiceiurile practicate până azi, nu este de formă sau conţinut, ci de atitudine.

Sărbătorile care marchează solstiţiul de iarnă, Crăciunul, Anul Nou şi Boboteaza, adună numeroase obiceiuri, acte ritualice şi practici magice.Sărbătorile de iarnă se desfăşoară pe durata mai multor zile, de la 24 decembrie până la 8 ianuarie. Odată cu sărbătoarea Crăciunului, se desfăşoară diferite obiceiuri, şi tradiţii specifice zonei Cernăteştiului.

Sădirea grâului. În case femeile sădeau grâu într-un castron mai adânc, care era ţinut până la Anul Nou. Dacă grâul încolţea şi creştea frumos şi des, în acea casă, în anul următor era multă bogăţie şi fericire.

Colindatul cu Vicleiul este un obicei de iarnă care se practica în preajma Crăciunului. Oamenii mergeau la colindat, deosebindu-se acest obicei prin colindele închinate Fecioarei Maria şi naşterii Pruncului Isus. Colindătorii purtau după ei o cutie construită din trei turnuri care înfăţişau pe cei trei magi de la răsărit. Obiceiul se continua cu jocul păpuşilor ce erau cusute din cârpe de către fetele nemăritate. Perindându-se pe la fiecare casă, colindătorii aveau şi rolul de a găsi fetele nemăritate, care trebuiau să arate păpuşa cusută cu migală şi îndemânare. Astfel, se realiza un concurs între fete, întrecându-se care are păpuşa cea mai frumoasă şi mai împodobită cu cusături alese. Colindătorii după ce strângeau toate păpuşile de la fete, începeau jocul păpuşilor prin sat. Pe de altă parte, în cadrul colindatului cu *vicleiul* se scotea în relief şi munca agricultorilor. Oamenii construiau un plug din lemn pe care-l arătau colindătorilor şi apoi jucau pe lângă el, ca suport având melodii populare, cântate de `nea Milică. Sătenii jucau de asemenea şi un ritual de înmormântare, confecţionând din cârpe o păpuşă mai

BDD-A31410
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:36 UTC)

mare, pe care se prefăceau că o duc pe drumul spre groapă. În acest timp se jucau jocuri populare precum căluşul, jocul căluţilor, mielului şi barza.

Colindatul cu steaua se face în noaptea de Crăciun. Începând cu miezul nopţii, cete de colindători merg la fiecare casă vestind Naşterea Domnului. Steaua este confecţionată din hârtie frumos colorată, iar colindătorii sunt îmbrăcaţi în costume populare cu căciuli înalte. Mai întâi, colindătorii colindau la ferestrele casei, în curte, apoi erau poftiţi în casă, unde cântau în faţa icoanei. După colindat, gazdele îi cinstesc pe colindători cu colaci şi vin roşu, iar la plecare le dădeau bani şi cârnaţi de porc.

Anul Nou. Urările şi colindele ce se practică în perioada Anului Nou asigură prosperitate, belşug şi sănătate:

„Bună dimineaţa la Moş Ajun
Că-i mai bun a lui Crăciun
Porci unturoşi, oile lânoase, vacile lăptoase
Oameni sănătoşi
Pui mulţi şi boboci mulţi”

Aceste urări sunt făcute în cele mai multe cazuri de către colindători, dar şi de către gospodarii caselor. În dimineaţa noului an, ţăranii scormonesc cu o creangă de măr dulce în foc rostind urarea, iar funinginea scuturată de pe coş şi amestecată cu cenuşă se pune la rădăcina pomilor.

Culegerea repertoriului vocal constituie o dovadă a existenței lăutarilor din această zonă etno-folclorică ce împlinește un deziderat firesc pentru generația noastră, dar mai ales pentru generațiile viitoare. La început, am cules sporadic câteva piese ce le-am inclus în repertoriul vocal personal, apoi coborând Valea Corzului am început o cercetare de teren, cu caracter mai sistematic încercând să adun tezaurul valoros al cântecelor din comuna Cernăteşti și ale cătunelor de pe Valea Corzului: Țiu, Raznic, Cornița, Grecești, Busu, Botoșești Paia. Am adunat repertoriu atât vocal, cât şi instrumental de la lăutarii care mai sunt în sat, precum Emilian Anoiu, Constanţa Anoiu, Constantin Nica, Marcu Stancu şi Marcu Ionel, Marin Mustăcioară, Constanţa Mustăcioară, Ion Ploscaru, Niţu Voinescu, Veronica Bonea şi Ionica Văcariu.

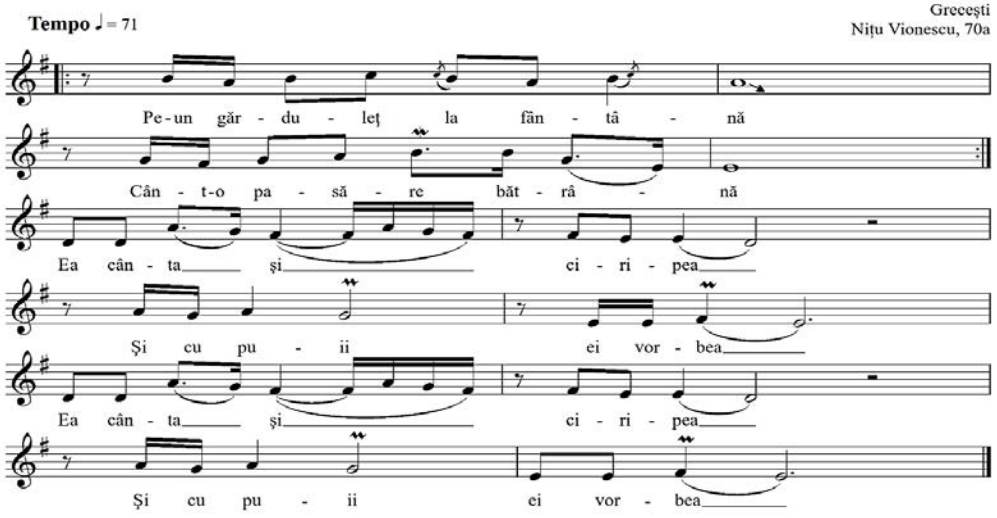
Aceste nestemate numite simplu cântece pe care veacurile și bătrânii lor le-au șlefuit, au conturat de-a lungul timpului stilul precum și o anumită tehnică de interpretare a repertoriului vocal și instrumental, dar au format și modalitatea de percepere a mesajului transmis din generație în generație prin temele propuse de rapsozii populari.

Cântecele vocale de joc au un ritm măsurat, de sârbă şi horă. Sârbele pot fi încadrate în măsuri binare, iar horele sunt de două feluri, prezentând un ritm desfăşurat în măsuri binare şi ternare.

O trăsătură specifică ritmului din această zonă etnografică este contratimpul aplicat la aproape toate începuturile de vers. Ritmul melodiei coincide cu cel al acompaniamentului instrumental, prima optime fiind pauză, iar a doua optime se conturează în şaisprezecimi.

BDD-A31410
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:36 UTC)

Pe-un gărduleţ la fântână
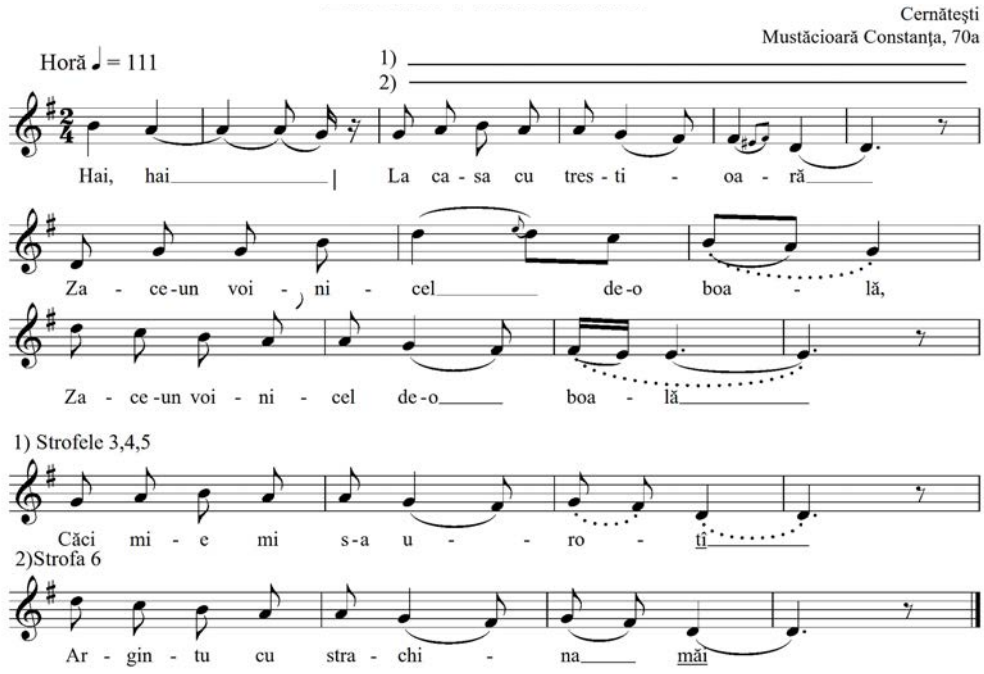

Pe-un gărduleţ la fântână

Pe-un gărduleţ al fântână
Cânt-o pasăre bătrână
Pe-un gărduleţ al fântână
Cânt-o pasăre bătrână
Ea cânta şi ciripea
Şi cu puii ei vorbea
Ea cânta şi ciripea
Şi cu puii ei vorbea
Puii mamei puişori
Eu v-am crescut mărişori
Puii mamei puişori
Eu v-am crescut mărişori
V-am crescut v-am legănat
De lângă mine-aţi plecat
Eu la bătrâneţea mea
Nu ştiu pe cine-oi avea
Nu ştiu pe cine-oi avea
Să-mi poarte de grija mea
Să ştiţi fraţilor iubiţi
Cât pe lume mai trăiţi
Cât pe lume mai trăiţi
Viaţa să v-o preţuiţi
Viaţa să v-o preţuiţi
Căci viaţa e tare scurtă
E scumpă şi e prea scurtă

Căci omul cât tânăr este
Cam la toate se pripeşte
Cam la toate se pripeşte
Când e bătrân se căieşte
Dar degeaba te căieşti
Ce-ai pierdut nu mai găseşti.

BDD-A31410
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:36 UTC)

La casa cu trestioară

La casa cu trestioară

Hai, hai la casa cu trestioară
Zace-un voinicel de-o boală
Zace-un voinicel de-o boală

Hai, hai zace voinice ori te scoli
Ori mai dă-mi şi mie obor
Ori mai dă-mi şi mie obor

Hai, hai căci mie mi s-a urât
Perinioarele mutând
Cearceafuri scuturând

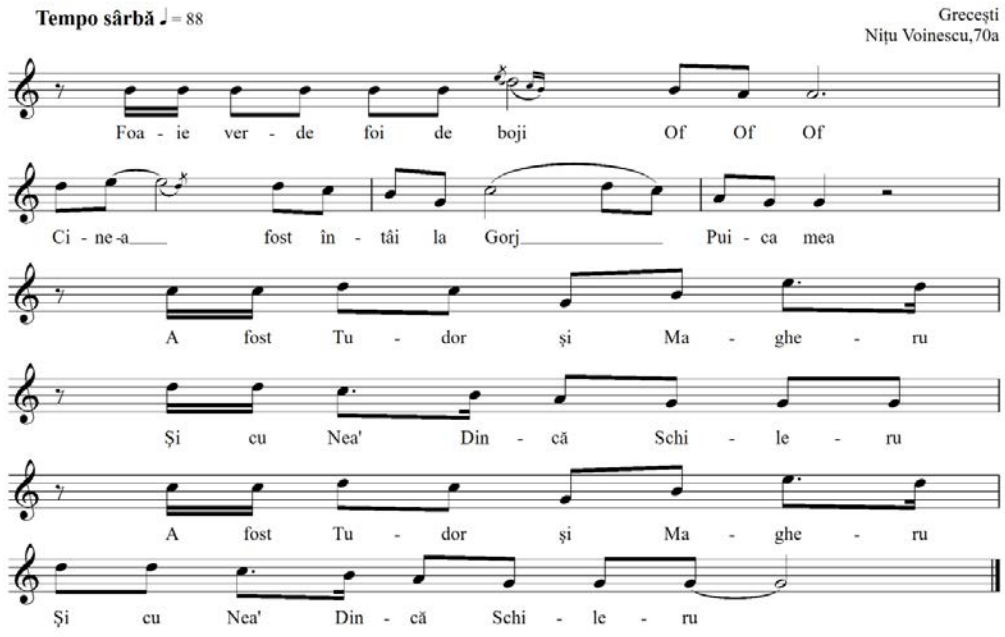
Hai, hai mărită-te fata mea
Hai, hai mărită-te fata mea
Şi eu m-oi însura

Hai, hai şi-oi veni la nunta ta
Şi-oi da bani cu baniţa
Aurul cu lingura

Hai, hai argintul cu strachina, măi
Argintul cu strachina, măi.

BDD-A31410
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:36 UTC)

Cine-a fost întâi la Gorj

Cine-a fost întâi la Gorj

Foaie verde foi de boji of of of
Cine-a fost întâi la Gorj /Puica mea
A fost Tudor şi Maghieru
Şi cu Nea` Dincă Schileru
A fost Tudor şi Maghieru
Şi cu Nea` Dincă Schileru

A mai fost şi Aristică of of of
Nepotu lui Nea` Dincă /Puica mea
Aristică cât trăia
Fericete mai era
Ce mai om era sărmanu
Că ştia să facă banu

Cobora Dincă pe pisc of of of
Cu calul până-n puichizi/ Puica mea
Şi cu frâul la oloane
Ca puiestru-n fuga mare
Şi cu frâul la oloane
Ca puiestru-n fuga mare

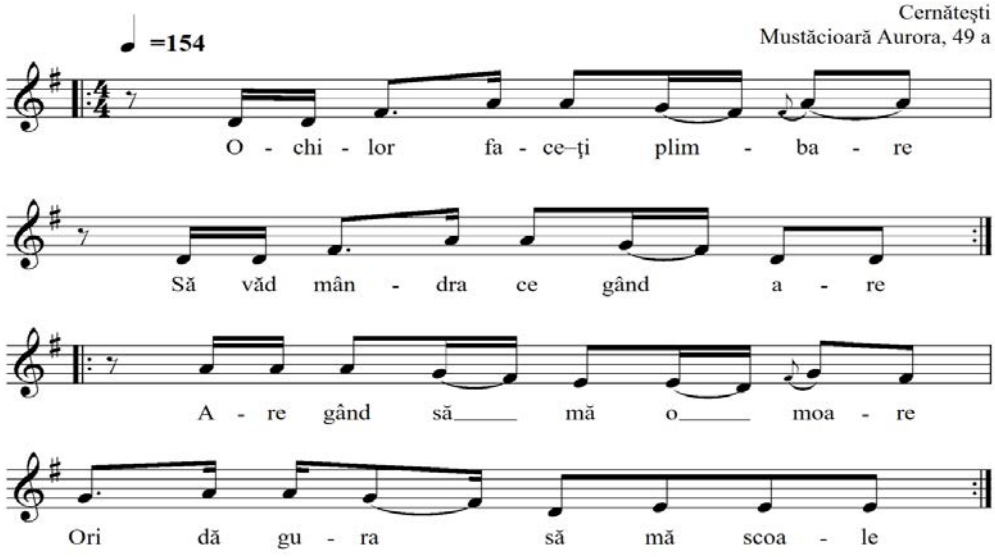
Era seara la Piteşti of of of
Dimineaţa-n Bucureşti /Puica mea
Peste zi sta-n parlament
Dinc-a fost ţăran deştept

Foaie verde trei lămâi of of of
Unde cântă cucu-ntâi/ Puica mea
Fugea Leanca peste jii
La Dincă Schileru-ntâi
Fugea Leanca peste jii
La Dincă Schileru-ntâi

Spune, spune neică Dincă of of of
Cât mai pui Ionel la muncă/ Puica mea
Să mă las şi eu de muncă
Să merg cu tine pe luncă
Să mă las şi eu de muncă
Să merg cu tine pe luncă

BDD-A31410
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:36 UTC)

Ochilor face-ţi plimbare

Ochilor face-ţi plimbare

Ochilor face-ţi plimbare
Să văd mândra ce gând are
Ochilor face-ţi plimbare
Să văd mândra ce gând are
Are gând să mă omoare
Oră dă gura să mă scoale
Are gând să mă omoare
Oră dă gura să mă scoale
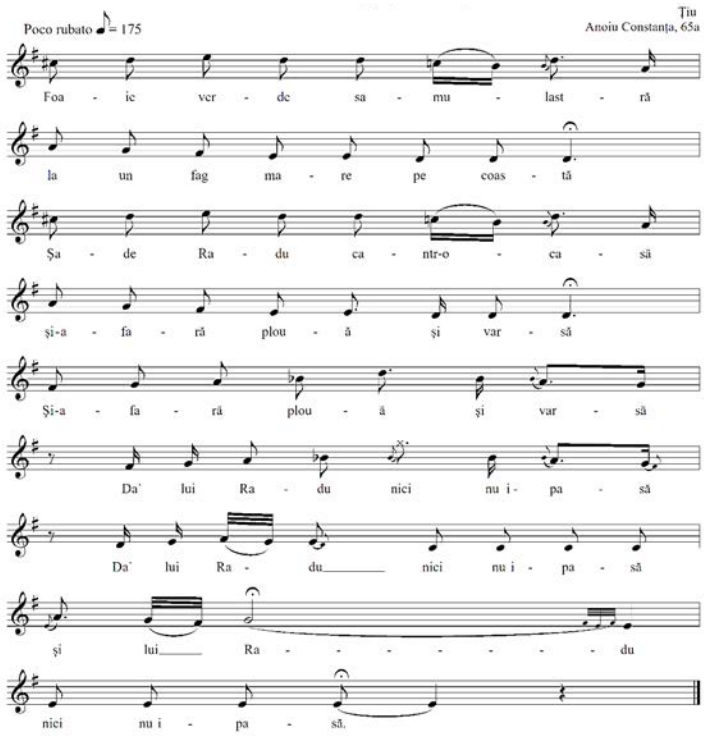
Mândruţa care-i mândruţă
Iese la poartă desculţă
Iar care e blestemată
Nu iese nici încălţată
Nu iese nici încălţată
Bate Dumnezeu să bată
C-a lăsat lumea săracă
Şi şi-a pus cârciuma-n poartă

Baladele se desfăşoară într-un ritm parlando-rubato, care este strâns legat de caracterul povestitor al interpretării. Structura ritmică, precum şi forma se adaptează la caracterul improvizatoric impus de relatarea faptelor din baladă.

Doinele prezintă de asemenea un ritm liber, parlando-rubato, ce este dat de starea afectivă a interpretului.

BDD-A31410
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:36 UTC)

Radu din crâng (baladă)

Radu din crâng (baladă)

Foaie verde samulastră
La un fag mare pe coastă
Şade Radu ca-ntr-o casă
Şi-afară plouă şi varsă
Şi-afară plouă şi varsă
Da lui Radu nici nu-i pasă
Da lui Radu nici nu-i pasă
Şi lui Radu nici nu-i pasă

Dar mai sus pe rămurele,
cuţite şi revolvere
Se servea Radu de ele
La vreme de neputere
Mai sta Radu ce mai sta
Nu ştiu ce naiba-i venea
O frunză din pom rupea
Şi-ncepea de-a şuiera
Şi-ncepea de-a şuiera
Mii de haiduci se-aduna
Ca frunza şi ca iarba
Ca frunza şi ca iarba
I-mbrăca milităreşte
Iar Radu căpităneşte
Şi boierii că-mi porneşte

Au bună ziua boieri mari
Trăiţi domnule căpitan
Căpitanii sunt la târg
Dar eu sunt Radu din crâng
Care la parale strâng
Şi iau bani de la bogaţi
Şi împart pe la săraci
Să-şi cumpere boi şi vaci

Mai sta Radu ce a sta
Nu ştiu ce naiba-i venea
Cu piciorul cum şedea
Uşa din ţâţâni scotea
Nu da domnule nu da
Că vom da tot ce –om avea
Nu da domnule nu da
Iar Radu ce făcea
La cocoană se ducea
Una-n spate c-o plesnea
Nu da domnule nu da
Că vom da tot ce am avea
Că vom da tot ce am avea
Ia te uita după uşe
Că mai am de-o găletuşe
Găletuşa de dud verzi
Ia din ea că nu se vede
Ia te uită pe poliţă
Că mai am de-o sărbuliţă
Mi-o păstram pentru fetiţă

BDD-A31410
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:36 UTC)

Bibliografie

Bartók, Béla. 1937. *Scrieri mărunte despre muzica populară românească*. Adunate şi traduse de Constantin Brăiloiu. Bucureşti.

Buzera, Alexandru, Buşu, Gheorghe. 1971. *De la Jiu în lung şi-n lat*. Centrul judeţean de îndrumare a creaţiei populare şi a mişcării artistice de masă, Dolj.

Comişel, Emilia. 1986. *Studii de etnomuzicologie*. Bucureşti: Editura Muzicală.

Comişel, Emilia. 1967. *Folclor muzical.* Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică.

Enache, Ştefan, Pleşa, Teodor. 1982. *Zona etnografică Dolj*. Bucureşti: Editura Sport – Turism.

Mârza, Traian. 1966. *Cadenţele modale finale în cântecul popular românesc.* Bucureşti: Editura Muzicală.

Nicola, Ioan, Szenik, Illona, Mîrza, Traian. 1963. *Curs de folclor muzical*. Vol. I. Bucureşti: Editura de Stat, Pedagogică şi Didactică.

Oprea, Gheorghe. 1998. *Sisteme sonore în folclorul românesc*. Bucureşti: Editura Muzicală.

Oprea, Gheorghe. 2001. *Folclorul muzical românesc*. Bucureşti: Editura Fundaţiei România de Mâine.

Papană, Ovidiu. 2013. *Studii de etnomuzicologie*. Timişoara: Editura Universităţii de Vest.

Păsărescu, Gheorghe, Cenuşe, Radu. 2001. *Carpen – Cleanov, Dolj – Monografie*. Slatina: Editura Alutus.

Roşca, Lucian. 2019. *Elemente de construcţie în armonia modală.* Bucureşti: Editura Muzicală.

Stahl, Henri. 1939. *Monografia unui sat*. Bucureşti: Fundaţia Culturală Regală Principele Carol.

Stoica, Georgeta, Diaconescu, Ileana. 1969. *Torsul şi ţesutul părului de capră*. Casa Creaţiei Populare a Judeţului Dolj.

Szenik, Illona. 1970. *Structura ritmică în cântecul de stil modern şi nou*, în *Lucrări de muzicologie*, nr. 6. Cluj-Napoca: Academia de Muzică „Gheorghe Dima".

Szenik, Illona. 1979. *Tipologia melodică folclorică în lumina variabilităţii şi stabilităţii. III Modele structurale în forma liberă închisă*, în *Lucrări de muzicologie*, nr. 12-13. Cluj-Napoca: Academia de Muzică „Gheorghe Dima".

BDD-A31410
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:36 UTC)